Onderzoek **De parallelle werkelijkheid van Forum voor Democratie**

Influencers van Wodan

Thierry Baudet verdwijnt stapsgewijs van de voorgrond binnen zijn eigen partij. Jonge radicale mannen doordrenkt van vijandschap bepalen de koers. Terwijl Forum electoraal implodeert, groeit de club online – en voedt daar complotten.

Sal Hagen, Jaap Tielbeke en Coen van de Ven beeld Gabriël Kousbroek

– verschenen in nr. 32

Verhit en rood aangelopen is Thierry Baudet op het allerlaatste moment in de plenaire vergaderzaal verschenen. Het is bijna kerstreces, maar het coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV ligt op tafel. Er volgt een belangrijk debat dat markeert hoe partijen zich de komende jaren gaan gedragen in de voornaamste vergaderzaal van het land.

Naar adem happend en chaotisch bladerend door het coalitieakkoord merkt Baudet op dat hij het goed vindt dat er extra aandacht komt voor de vaderlandse geschiedenis. ‘Verder weet ik niet goed wat ik erover moet zeggen. Ik heb steeds nagedacht: waar moet ik nou beginnen? Die hele wereldvisie eigenlijk, het hele idee dat gedeeld wordt door het overweldigende deel van de partijen in deze zaal, maar ook in Nederland, dat onderschrijf ik gewoon niet. (…) Het is heel gek om wakker te worden in een wereld waarin je toch lange tijd hebt meegedraaid. Je hebt school en universiteit gedaan en je dacht dat je wel min of meer in *tune* was, maar dat ben ik blijkbaar niet.’

Het bevreemdende aan het optreden van de Forum voor Democratie-leider is dat het tegelijkertijd oprecht én verward is. Hij lacht ongemakkelijk en haast zich, nadat hij heeft gesproken, weer weg van de microfoon. De andere parlementariërs slaan er nauwelijks meer acht op. De opmerkelijke Kamerbijdrage – ten overstaan van al je collega’s erkennen dat je je op een andere planeet bevindt – is tekenend voor de langzame ontaarding die al jaren eerder is ingezet.

In 2019 was Baudet nog een conservatieve uitdager van Mark Rutte en werd Forum de grootste partij van Nederland. Kort daarna volgde de grote scheuring die zich in drie aktes voltrok. Eerst was er de beruchte Uil van Minerva-speech, die Baudet samen met vertrouweling en inmiddels Kamerlid Freek Jansen schreef. Daarin sprak hij vanaf het hoofdpodium over hoe de elite het land had verraden en hoe hetzelfde in andere landen van ‘onze boreale wereld’ gebeurde. Partijman van het eerste uur Henk Otten vertrok. Anderhalf jaar later voltrok zich een soortgelijke breuk toen rechts-conservatieve partijleden na een uit de hand gelopen etentje opstapten en ja21 oprichtten. Weer enkele maanden later, en na nieuwe verkiezingen, stapte ook Wybren van Haga op.

Wat die scheuringen met elkaar gemeen hebben is dat ze draaiden om het schisma dat Baudet zelf in zijn partij heeft aangemerkt. ‘Al langer had je in feite twee stromingen binnen Forum voor Democratie’, schrijft hij in zijn eerder dit jaar verschenen boek *Het coronabedrog*. ‘Er was de artistieke, esthetische beweging die ikzelf altijd voor ogen had gehad; een partij die (…) fundamentele, ideologische oppositie wilde voeren tegen de moderne tijdgeest, de oikofobie: het globalisme.’

Aan de andere kant stonden fortuynistische conservatieven met een wat libertarische inslag. ‘FvD is nu echt de partij geworden die ik heb willen creëren. Geen partij van het halfzachte midden. Geen compromis, geen plussen en minnen. De grote thema’s. Globalisme of vrijheid.’

Luister naar De Groene

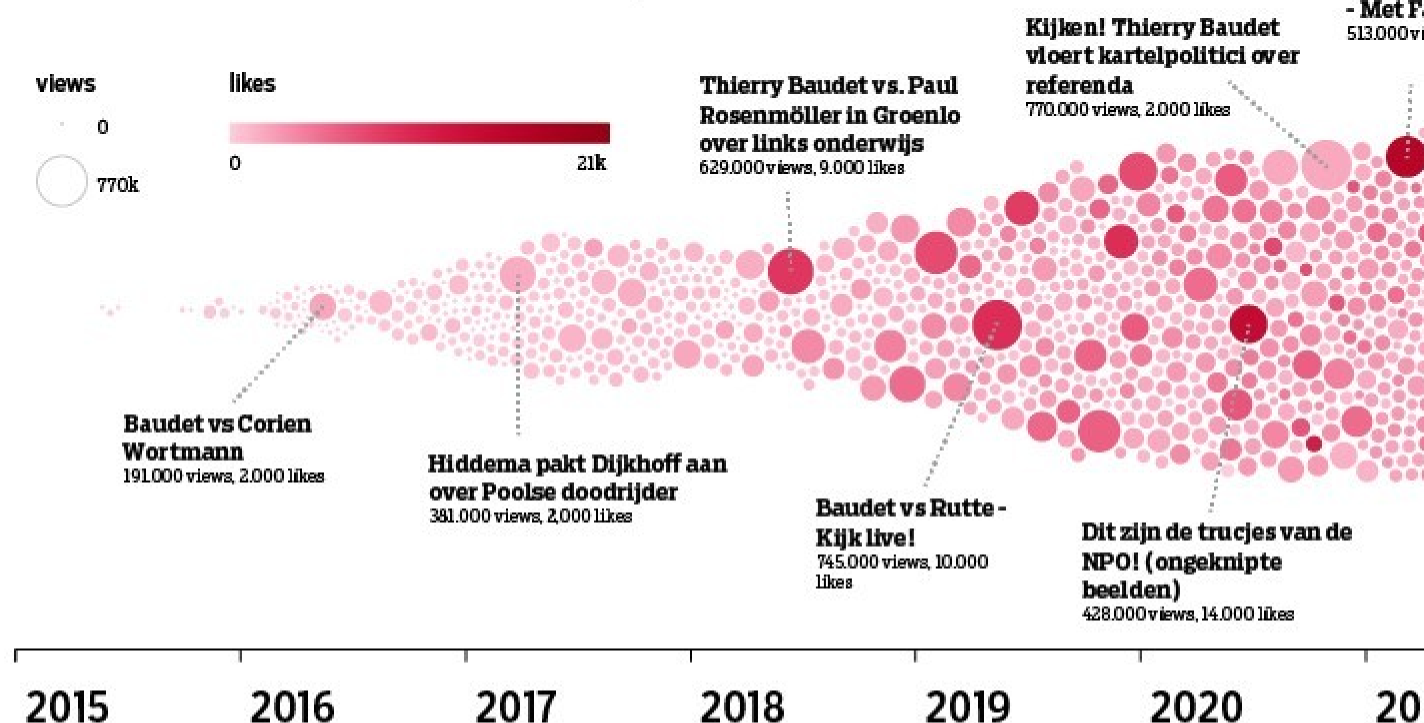
In De Groene Amsterdammer Podcast interviewt Kees van den Bosch Groene-redacteur Jaap Tielbeke over de parallelle werkelijkheid waarin Forum voor Democratie de afgelopen jaren is beland. Onze podcast is elke vrijdagochtend gratis beschikbaar via groene.nl/podcasts en via de andere bekende podcastkanalen

In politieke analyses dook de afgelopen jaren het idee op dat Baudet te narcistisch zou zijn om anderen naast zich te dulden en dat dit verklaart waarom de partij bleef scheuren. Inmiddels is dat veranderd. Baudet duldt wel degelijk mensen naast zich, zolang zij niet gematigder maar juist radicaler zijn.

Uit een analyse van alle 6184 FvD-spreekbeurten in de Tweede Kamer én een analyse van alle ruim elfhonderd video’s op het FvD-YouTube-account blijkt dat Baudet langzaam opzij stapt. Terwijl hij in de eerste vier jaar van de partij bijna negentig procent van de plenaire bijdragen op zich nam (de rest was voor Theo Hiddema), is dit in 2022 geslonken naar twintig. Pepijn van Houwelingen neemt nu dertig procent van alle optredens voor zijn rekening, Gideon van Meijeren een kwart en vlak daaronder Freek Jansen met 24 procent. Pas daarna komt Baudet.

Op YouTube, het belangrijkste uithangbord van de partij, is dezelfde trend zichtbaar. Thierry Baudet voert er nog wel het hoogste woord, maar staat minder centraal dan voorheen. Sinds twee jaar worden vooral Freek Jansen en Gideon van Meijeren belangrijker. Dat blijkt uit onze analyse van de video's op het YouTube-kanaal van de partij. We analyseerden: wat zijn de belangrijkste thema's? Welke FvD'ers komen in de video's voor? Wie wordt als tegenstander aangemerkt?

Het beeld dat hieruit naar voren komt is een partij die, zeker sinds de coronacrisis, onverhuld voeding geeft aan complotdenken. Richtte de kritiek van Forum zich aanvankelijk op het 'partijkartel', inmiddels klinkt het dat een 'globalistische elite' Nederland de vernieling in helpt. De partij is een centrale aanjager in Nederland van het samenzweringsidee dat een kleine elite werkt aan een zogenaamde 'Great Reset'. Die filmpjes, vaak met Van Meijeren in de hoofdrol, kunnen dan ook op de meeste likes rekenen.

Het vijanddenken binnen Forum neemt al jarenlang toe. Sinds de oprichting van de partij wordt in de presentatie van de YouTube-video's steeds vaker expliciet een tegenstander aangewezen. Vijf jaar geleden gebeurde dat nog slechts in twintig procent van de gevallen, nu in meer dan de helft van de video's. Wie alle openingsbeelden van de filmpjes op een rij zet, ziet een beeldtaal van strijd gegoten in een vast patroon: rechts in beeld de vijand, links de FvD'er die hem of haar bevecht. Volgens voormalige FvD'ers is Freek Jansen de bedenker van dat vaste format.

Dat het vijanddenken, dat nu ook steeds vaker in de Tweede Kamer te horen is, op YouTube begon, is niet verwonderlijk. Het officiële YouTube-kanaal van de partij heeft meer dan 149.000 abonnees. Sommige filmpjes naderen de achthonderdduizend kijkers. Ter vergelijking, het kanaal van de vvd telt nog geen zevenduizend abonnees. De pvda, d66 en cda scoren nog lager. Zelfs 'uitschieters' als de sgp (meer dan achttienduizend abonnees) of Denk (een kleine twaalfduizend) hebben slechts een fractie van het bereik van FvD.

Terwijl de partij wegzakt in de peilingen, groeit de online aanwezigheid. In plaats van optredens bij ‘reguliere’ radio- en tv-programma’s bedienen FvD-politici hun achterban vooral via ‘journaals’ op hun eigen YouTube-kanaal. De interactie per kijker, het aantal reacties en likes, op dat kanaal is sinds 2015 verviervoudigd. De partij is kortom een echokamer geworden.

‘JFvD is de afgelopen maanden veel in het nieuws geweest, hetzelfde geldt voor mij persoonlijk’, zegt Freek Jansen begin 2019. Al bijna een jaar lang is de jongerenbeweging waar hij de voorzitter van is in opspraak: antisemitische en racistische appjes blijven welig tieren,

het nationaal-socialisme is in een groep ‘de beste economische formule ooit’ genoemd. Hoewel Jansen al jarenlang actief is voor de partij, is dit de eerste keer dat hij zo prominent in een Forum-filmpje te zien is, hij staat op dat moment al wel op de kieslijst voor de aanstaande landelijke verkiezingen. ‘JFvD is een geweldige beweging van geweldige mensen. Een plek waar mensen zichzelf kunnen zijn en gelijkgestemden kunnen ontmoeten. Waar ze even niet die ene in de vriendengroep zijn die een andere mening heeft.’

Bij alle schisma’s die Forum voor Democratie de afgelopen jaren plaagden, speelde Freek Jansen een centrale rol. Het waren zijn jongeren die antisemitische appjes deelden

Jansen komt uit een wereld van jongetjesclubs. Een van de oudste online sporen leidt naar zijn tijd als ‘LanteanKnight’ op het computerspel Minecraft. Hij bouwde er als twintigjarige een stad opgetrokken uit classicistische gebouwen waaraan lange rode banieren wapperen. Die constructies maken Jansen tot een online legende. Vanaf een gelijknamig account kijkt hij in die tijd naar filmpjes met titels als *How to Start a Movement.*

Minecraft Community Maps Player Skins Texture Packs Data Packs

Government Building in the Capitol

The Vault building

Jansen kwam in 2016 bij Forum voor Democratie als IT-jongen en was vanaf het begin controversieel. Hij was meteen goed met Baudet, werd zijn fractie-assistent en droomde van het oprichten van een jongerentak, waarvan gematigde partijleden al snel vreesden dat die zich zou vullen met radicale en extreem-rechtse jongeren. In de Baudet-biografie *Mijn meningen zijn feiten* onthullen Harm Ede Botje en Mischa Cohen dat het Jansen was die samen met de alt-right-groep Erkenbrand de Amerikaanse rassendenker Jared Taylor naar Nederland haalde. 'Als ik begin 2017 naar een avondje in de kelder van Forum voor Democratie ga, zie ik nogal wat bekenden uit mijn onderzoek rondlopen die op dat moment ook naar Erkenbrand-bijeenkomsten gaan of anderszins betrokken zijn bij radicaal- en extreem-rechts', schrijft toenmalig journalist en inmiddels onderzoeker bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid Nikki Sterkenburg in haar boek *Maar dat mag je niet zeggen*.

In dat boek, over radicaal- en extreem-rechts in Nederland, maakt Sterkenburg een onderscheid tussen de 'politieke zoekers' en de 'ideologische zoekers'. Die eerste categorie strijdt tegen onrecht en probeert via de gangbare politieke kanalen zoveel mogelijke steun te vergaren. Voor ideologische zoekers is hun activisme een vorm van zelfverwezenlijking. Met hun intellectuele queeste verschilt deze groep van de stereotype laagopgeleide, boze burger die uit protest op rechtse populisten stemt. Het zijn veelal jongeren, wier denkbeelden zich in eerste instantie vormen op het internet, waar ze traktaten lezen over de ondergang van het avondland en YouTube-video's bekijken over het verfoeilijke cultuurmarxisme. Offline komen ze bijeen in studiegroepjes, om omvolkingstheorieën of teksten van Italiaanse fascisten te bespreken. Ze hebben een afkeer van gelijkheidsdenken, benadrukken de biologische verschillen tussen man en vrouw en tussen verschillende 'volkeren'. Pornografie en drugsgebruik beschouwen ze als tekenen van een aftakelende samenleving. Ideologische zoekers zijn ook vatbaarder voor complottheorieën.

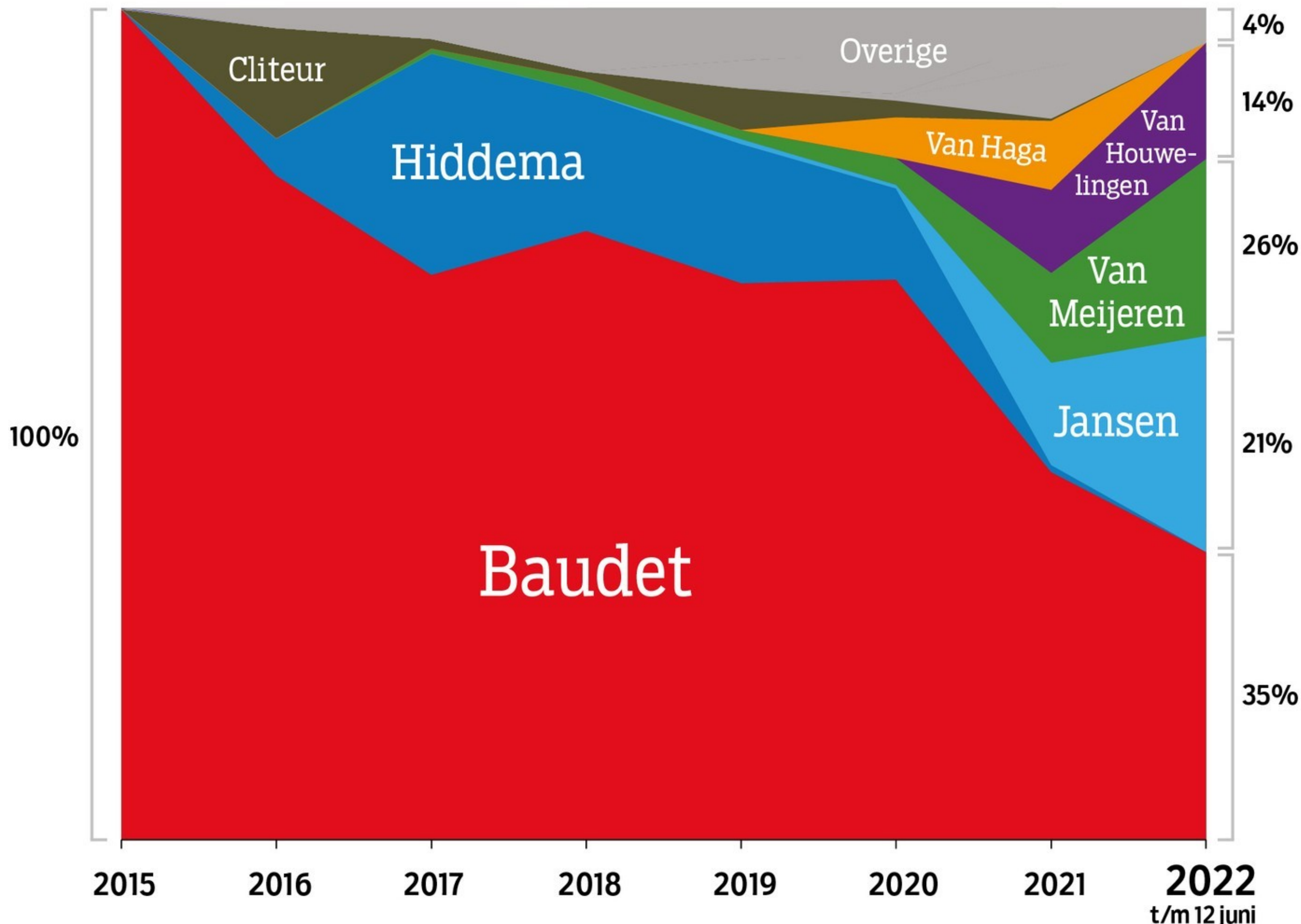
'Vrijwel allemaal denken ze dat er een macht is die achter de schermen aan de touwtjes trekt', schrijft Sterkenburg. 'Of dat nu gaat om joden, cultuurmarxisten, een pedofielennetwerk of de *deep state,* of dat het een combinatie van dit alles is. Het gaat ook gepaard met een sterk anti-overheidssentiment, waarbij politici en media op voorhand worden gewantrouwd.'

Binnen FvD hebben de ideologische zoekers de overhand gekregen. 'De boventoon is nu alt-right en Freek is daarin de drijvende kracht', zegt iemand die jarenlang voor de partij werkte. 'Freek werd steeds dominanter omdat iedereen die een rem vormde op Thierry uit de partij verdween.' Wie nu over de fractiegang in de Tweede Kamer wandelt kan de transformatie zien. De met antieke meubelen volgestouwde kamers, met hier en daar een verdwaald wijnglas met soms een bodempje erin, worden bewoond door voor Haagse begrippen piepjonge mensen. De nog zittende Kamerleden hebben een gemiddelde leeftijd van 36 jaar. De gemiddelde leeftijd van fractieondersteuners ligt ongeveer tien jaar jonger. Opvallend is dat bijna de helft van alle personen op de naambordjes in de fractiegang de afgelopen jaren een JFvD-zomerkamp bezocht. Tijdens die weekenden worden Edmund Burke en Alexis de Tocqueville gelezen en wordt er samen gesport en gefeest.

'Het allerleukste vond ik het organiseren van het zomerkamp, dat was al vrij vroeg in de JFvD dat ik dat als droom had', zegt Jansen in een YouTube-video. Hij richtte de jongerenbeweging op, bleef jarenlang voorzitter en was steevast de kampleider. De oude kampboekjes laten zien wie er met wie op een kamer sliep en welke bijnamen mensen hanteerden. Zo deelde Freek 'Brad Pitt' Jansen in 2018 in Kasteel Sterkenburg een slaapkamer met Dries Van Langenhove, oprichter van de extreem-rechtse Vlaamse jongerenbeweging Schild & Vrienden. Inmiddels heeft ook hij een zetel, in het Belgische parlement. Vorige maand werd bekend dat Van Langenhove voor de rechter moet verschijnen wegens het schenden van racisme- en wapenwetten.

Tijdens een zomerkamp in de Ardennen, een jaar later, worden er liedjes gezongen met als leitmotiv dat de media zijn omgekocht door George Soros en dat complotten moeten worden geopenbaard. Op de melodie van *De kleine zeemeermin* wordt dat jaar gezongen: 'Ben geen

proleet/ hoef niet te letten/ op al die wetten/ vrouwen betasten/ zonder de lasten/ kijk ons genieten/ kosmopolieten/ *Deep in the state!'*

Jansen opereert bij voorkeur vanuit de coulissen, maar zijn invloed is groot. Hij was betrokken bij de samenstelling van kandidatenlijsten voor verkiezingen, verantwoordelijk voor het opleiden van nieuwe aanwas en schreef op meerdere momenten mee aan speeches en aan het laatste boek van Baudet. Al zijn zijn spaarzame eigen toespraken nog radicaler. 'De kracht is uit ons maatschappelijk lichaam gegaan. We zijn moreel verzwakt. Ons is altijd verteld dat we in vrijheid leven', spreekt hij in de zomer van 2019 de JFvD'ers toe. 'Sinds jullie de moederschoot hebben verlaten, zijn jullie als slaven opgevoed.'

Hij pleit voor 'doorzettingskracht', 'discipline', 'overwinningsdrang' en 'zelfs overheersingsdrang'. Hij verwijst naar de Germaanse god Wodan en schetst de jongerenbeweging als een godenfamilie die samen ten strijde moet trekken. Jansen situeert een 'wederopstanding' of 'renaissance' niet zozeer als een plek van voor de Verlichting om naar terug te keren of een teruggang naar een verloren gegaan christelijk verleden (zoals de meeste conservatieven), hij wil terug naar een Germaans verleden. 'Zo staan wij hier ook verzameld. Voor dat laatste maar ook eerste gevecht.'

Bij alle schisma's die FvD de afgelopen jaren plaagden, speelde Jansen een centrale rol. Het waren zijn jongeren die antisemitische appjes deelden en het waren zijn speeches die

gematigde leden deden twijfelen. Toen Henk Otten opstapte na de provinciale verkiezingen had hij zich vooral geërgerd aan de toegenomen invloed van Jansen. Vlak voor de uittocht van inmiddels ja21-politici hadden partijprominenten als Annabel Nanninga en Nicki-Pouw Verweij hun partijleider Baudet met een ultimatum gedreigd: Freek en de jongerenbeweging moeten weg of wij gaan weg. De jongeren bleven.

De video met de meeste likes op het YouTube-kanaal van Forum voor Democratie bevat een toespraak van Gideon van Meijeren in het parlement, begin dit jaar. Het coronabeleid heeft niets te maken met volksgezondheid, betoogt hij. De bevolking wordt 'voorgelogen'. Hij zegt: 'Dit dient enkel de belangen van een globalistische elite die een Great Reset nastreeft: een nieuwe maatschappelijke en politieke orde waarin de beslissingsbevoegdheden van nationale staten verdwijnen en politieke en economische besluiten worden genomen door een wereldregering – een *new world order.'*

Onder de felste tegenstanders van de coronamaatregelen is Gideon van Meijeren het afgelopen jaar uitgegroeid tot een vrijheidsstrijder. Zijn fans van online platform Café Weltschmerz maakten zelfs een documentaire over hem: *Gideon: Op zoek naar de waarheid*. Een paar jaar geleden had hij nooit verwacht dat hij de politiek in zou gaan, vertelt hij in de film. Jarenlang werkte hij als brave jurist bij het Bureau Wetgeving in de Tweede Kamer, waar volksvertegenwoordigers kunnen aankloppen als ze een wet of amendement willen schrijven. Kamerleden uit die tijd herinneren hem als een ijverige en zorgvuldige jongen wiens politieke kleur onzichtbaar was. Dat hij ineens overstapte naar de partij van Thierry Baudet verraste iedereen.

Van Meijeren doorliep het bekende parcours. Hij werd in 2018 bij de partij gevraagd en een jaar later sliep hij in een tent op het JFvD-zomerkamp. Zijn ster is sindsdien pijlsnel gerezen. Naast een Kamerzetel heeft hij een plekje in de Haagse gemeenteraad en in de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Die moeilijk te combineren functies leveren hem opgeteld een maandsalaris van bijna dertienduizend euro op.

In de Tweede Kamer vertolkt Van Meijeren een geluid dat, volgens hem, leeft onder een groot deel van de bevolking, maar dat consequent de kop in wordt gedrukt. Experts die vragen stellen bij de werking van vaccins zouden monddood worden gemaakt. In het parlement voelt Van Meijeren zich ‘een roepende in de woestijn’, maar buiten Den Haag, via de mediakanalen van FvD, bereiken zijn tirades tegen de sluimerende ‘tirannie’ vele honderdduizenden gelijkgestemden. Wanneer collega-Kamerlid Nilüfer Gündogan zegt dat ze zich bedreigd voelt door alle ‘shit’ die bij haar en haar moeder online binnenstromen, reageert Van Meijeren door te zeggen: ‘Ik ben enorm trots op onze achterban dat zij alles op alles zetten om mevrouw Gündogan ervan te overtuigen dat ze met dit absurde beleid moet stoppen.’

Aandeel FvD-spreekbeurte

Bron: officielebekendmakingen.nl

80%

Baudet

Nu de lockdowns zijn opgeheven, werpt Van Meijeren zich op als bondgenoot van de boze boeren. Zij zijn volgens hem het slachtoffer van dezelfde regenten die willens en wetens onwaarheden verkondigen. Of het nu gaat om de ‘stikstofhoax’ of de ‘klimaatideologie’, volgens het FvD-Kamerlid is het allemaal onderdeel van dezelfde strategie. Een strategie van de globalistische elite die erop uit is het weefsel van de natiestaat te verzwakken en burgers hun vrijheden te ontnemen. Deze plannen zouden worden bekokstoofd op het World Economic Forum (wef), de jaarlijkse bijeenkomst van ceo’s, politici, ngo’s en filantropen in het Zwitserse Davos. De directeur van het wef, Klaus Schwab, dook afgelopen jaar ineens overal op in het Nederlandse straatbeeld.

Op 2 januari 2022, als Nederland nog in lockdown zit, plaatst Thierry Baudet een foto op Twitter. ‘Zie deze filmposter… alleen is dit geen horrorfilm die je in de bios kunt zien – maar de bizar slechte film waar we zelf in leven…’ De ‘hoofdrolspeler’ die letterlijk en figuurlijk centraal staat is Klaus Schwab. Op de poster wordt hij geflankeerd door George Soros en Mark Rutte aan zijn linkerzijde en rechts Sigrid Kaag en Bill Gates. De titel van deze niet-bestaande film? *The Great Reset*.

In de Kamer spreekt Van Meijeren over ‘een regelrechte oorlogsverklaring van het kabinet aan de agrarische sector’ die vraagt om een ‘massaal, militant en krachtig’ verzet

Die term verwijst naar het boek dat Schwab een half jaar na de uitbraak van de pandemie publiceerde, *Covid-19: The Great Reset*. Volgens Schwab zelf is het boek een poging om te bedenken hoe de wereld beter uit deze crisis kan komen, maar volgens de posterplakkers zijn de ware motieven van de wef-baas minder onschuldig. Volgens UvA-mediawetenschapper Marc Tuters borduurt het frame ‘Great Reset’ van de complotdenkers voort op complottheorieën die al veel langer rondzingen over de Verenigde Naties die een ‘new world order’ zouden nastreven: ‘Daar waarschuwen Amerikaanse conservatieven al heel lang voor’, zegt Tuters. Waar zulke complottheorieën precies ontstaan is volgens hem moeilijk te zeggen, maar ‘een internetforum als 4chan is een bekende broedplaats’.

‘Je kon 4chan beschouwen als het Wilde Westen van het internet’, schrijft Baudet in zijn boek *Het coronabedrog*. ‘We keken er regelmatig op, om te zien wat er mogelijk bepalend zou worden voor het nieuws.’ Het politieke forum van de website grossiert in racisme, vrouwenhaat en jodenhaat. Hoe gretig en blind ze overnemen wat op 4chan verschijnt blijkt wel uit wat Baudet zelf zijn ‘grootste politieke inschattingsfout die ik in mijn leven heb gemaakt’ noemt. In de begindagen van de pandemie was hij heel alarmistisch over het virus. Hij spoorde begin 2020 zijn mede-politici vanuit de Kamer aan tot ingrijpend beleid. Inmiddels, zo schrijft hij, gelooft hij dat de Chinese overheid rond die tijd ‘mensen zoals ik – conservatieven, populisten, hoe je ons maar wil noemen – gericht heeft *getarget* om enthousiast te zijn over een lockdown’. Kortom: Baudet gelooft dat autoritaire regimes hem via complotwebsites op het verkeerde been probeerden te zetten.

Onbedoeld illustreert hij daarmee de gevoeligheid van hem en zijn jonge partijgenoten voor waanideeën. Tegelijkertijd zijn hij, Van Meijeren en anderen zelf nogal belangrijk geworden in het verder verspreiden van een complottheorie als de Great Reset. Dat blijkt uit een analyse van hun Kamerbijdragen en met name hun sociale-mediakanalen. In het eerste jaar van de pandemie ging het in de Tweede Kamer, aangejaagd door Wybren van Haga, nog veel over de schade voor ondernemers. Vanaf mei 2021 worden het wef, Schwab en de Great Reset steeds vaker genoemd.

Op YouTube is Forum een aanjager van dit complotverhaal. In bijna een vijfde van alle Nederlandstalige video’s waarin de Great Reset voorkomt wordt ook verwezen naar de partij of prominente FvD’ers (samen goed voor meer dan één miljoen weergaven).

Vorige maand liet een sociale-media-analyse van *Nieuwsuur* al zien dat op Twitter en Facebook een soortgelijk patroon bestaat. ‘Baudet was al vroeg een *influencer’,* zegt Marc Tuters. Aan de Universiteit van Amsterdam doet hij onderzoek naar politieke communicatie op sociale media. Voor dit artikel deelde hij de onderliggende data met *De Groene*. ‘Je ziet dat kleine kanalen op

YouTube hem volgen en video's maken die in lijn liggen met wat hij verkondigt. Hij is constant in de *driver's seat,* de eerste die een lijn uitzet.'

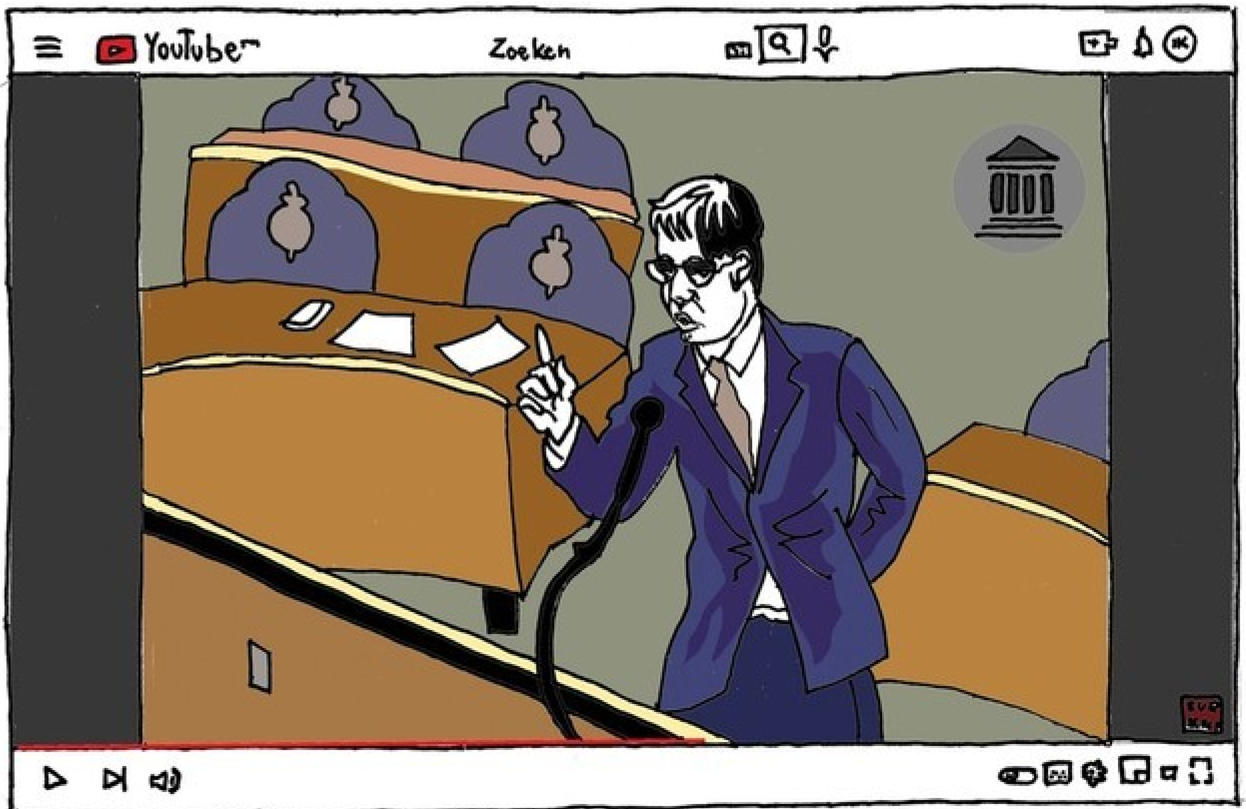
De partij is onderdeel geworden van wat mediawetenschappers als Tuters de 'propagandapijplijn' noemen: de route die loopt van internetfora als 4chan, via Twitter en Facebook naar het parlement, en die zelfs eindigt op de publieke omroep via Ongehoord Nederland, de enige zender waar FvD'ers nog regelmatig aanschuiven. Al is complotdenken geen eenrichtingsverkeer; het verloopt eerder in cirkels. Politici als Baudet die samenzweringen uit de krochten van het internet vissen maken ze groter, maar leveren ook weer het brandhout voor nieuwe online vuurtjes.

Gideon van Meijeren gaat voorop in die strijd. Zo richtte hij vorig jaar tijdens een Kamerdebat zijn pijlen op Mark Rutte. Onze premier zou onder een hoedje spelen met de 'invloedrijke globalisten' die de coronacrisis willen aangrijpen om de samenleving te resetten. Had hij geen brief gestuurd aan Klaus Schwab, waarin hij diens boek 'een hoopvolle analyse van de toekomst' noemt? Dit parlementaire kruisverhoor leverde Van Meijeren complimenten op van Alex Jones, de Amerikaanse presentator van InfoWars, een show die van YouTube is verbannen vanwege de verspreiding van desinformatie en complottheorieën (zo verkondigde Jones onder meer dat de schietpartij op de Sandy Hook-basisschool in scène was gezet en dat de overheid een chemisch goedje toevoegt aan het drinkwater dat mensen homoseksueel zou maken). Volgens deze Jones is Van Meijeren *'a great patriot'.* Rutte's verklaring dat het een standaard bedankbriefje betrof en dat hij geen reden zag om aan Schwabs intenties te twijfelen, ging er bij de FvD'er niet in.

De wef-top in Davos heeft de reputatie een onderonsje te zijn voor de hotemetoten van het mondiale kapitalisme. Maar in de ogen van Van Meijeren is dat slechts een dekmantel voor een 'neocommunistisch' masterplan. Schwab zou namelijk privé-bezit willen afschaffen. *'You will own nothing and you will be happy',* is een citaat dat steevast aan de wef-directeur wordt toegeschreven. Menig factchecker heeft er al op gewezen dat dit helemaal geen uitspraak van Schwab is. In werkelijkheid is het gewraakte zinnetje afkomstig uit een artikel van een Deens parlementslid dat een scenario schetst voor 2030, waarin de deeleconomie de standaard is geworden. Dat deze leus op de website van het World Economic Forum verscheen en werd gebruikt in een promotiefilmpje, was voldoende reden voor complotdenkers om het te beschouwen als onderdeel van de Great Reset.

De daadwerkelijke inhoud van Schwabs boek is overigens een stuk minder spectaculair dan de complottheorieën doen vermoeden. Met grove halen schetst Schwab een beeld van een post-coronawereld. Een terugkeer naar het 'normaal' van voor de pandemie is volgens hem geen optie. Hoe de toekomst er precies uit zal zien, durft hij niet te voorspellen, maar hij verwacht dat de crisis allerlei veranderingen in een stroomversnelling zal brengen. Volgens de wef-baas moeten politieke leiders deze 'historische kans benutten, zodat we sterker en weerbaarder uit deze crisis komen'.

'Natuurlijk kun je legitieme kritiek hebben op de macht van zulke Davos-mannen', zegt Marc Tuters. 'Het verschil is dat Forum het voorstelt als een kwaadaardige samenzwering, in plaats van het politiek-economische systeem te bekritiseren.'

6.00 VAN HOUWELINGEN: EN U MOET ZICH DIEP EN DIEP SCHAMEN, EN UW TIJD KOMT NOG WEL, WANT ER KOMEN TRIBUNALEN!

De confrontatie op de FvD-YouTube-video *Coronamisdadigers voor de rechter: Pepijn van Houwelingen tegen D66* zal de parlementaire geschiedenisboeken ingaan. Een Kamerlid dat een collega uitmaakt voor ‘clown’, een ‘globalist’ en ‘misdadiger’, met als uitsmijter een regelrechte bedreiging: ‘Uw tijd komt nog wel! Want er komen tribunalen.’

Hoezeer de andere parlementariërs er ook op aandringen, Pepijn van Houwelingen weigert zijn woorden terug te nemen. Het is geen persoonlijke aanval op Sjoerd Sjoerdsma van d66, legt hij nog uit, want ‘hij is een van de velen’ die voor vervolging in aanmerking komen.

De verontwaardiging die van links tot rechts klonk staat in schril contrast met de reacties onder het filmpje op het YouTube-kanaal van Forum. Unisono klinken daar complimenten over de actie van Van Houwelingen. ‘Iedereen moet zien dat Pepijn uit zijn hart spreekt en zich oprechte zorgen maakt. Ook moet iedereen zien dat Sjoerdsma een enge natnek is zonder enig menselijk gevoel’, luidt de populairste reactie (meer dan veertienhonderd likes).

In plaats van in te binden doen Forum-Kamerleden er een schepje bovenop. Zelfs het taboe op het gebruik van geweld moest er onlangs aan geloven. Op een bijeenkomst begin juli in het Gelderse dorp Tuil filosofeerde Gideon van Meijeren op het podium over de vorm die het boerenprotest moet aannemen. Hij was er trots op dat Forum het als enige partij gerechtvaardigd vindt dat de boeren de wet overtreden. ‘Als je protesteert tegen een regime volgens de regels die dat regime bepaalt, dan is dat geen protest. Dan ben je hun spelletje aan het spelen.’ Als het aan Van Meijeren ligt moet zelfs geweld bespreekbaar zijn. ‘Het is

belangrijk om die strijdlustigheid te laten zien. Want uiteindelijk kan en mag het nooit zo zijn dat de boeren zich als makke lammetjes van hun grond laten verdrijven.’

In de Kamer spreekt hij over ‘een regelrechte oorlogsverklaring van het kabinet aan de agrarische sector’ die wat hem betreft vraagt om een ‘massaal, militant en krachtig’ verzet.

Het is verleidelijk zulke retoriek af te doen als een doodsreutel van een partij die electoraal aftakelt. De tijd dat FvD de grootste werd in 2019 lijkt alweer een eeuwigheid geleden. De gemeenteraadsverkiezingen begin dit jaar verliepen teleurstellend en in peilingen wordt Forum voorbijgestreefd door de afsplitsers van ja21. Maar dat betekent niet dat de rol van FvD uitgespeeld is of dat hun invloed verwaarloosbaar is.

Uit onze analyse van het FvD-YouTube-account blijkt dat niet alleen het totaal aantal kijkers flink toeneemt (van één miljoen in 2016 naar 17 miljoen in 2021), de interactie per kijker is ook explosief toegenomen: het aantal reacties en likes per video is ruim verviervoudigd. Terwijl de parlementariërs zich steeds nadrukkelijker terugtrekken uit het echte debat en zichzelf steeds nadrukkelijker in een alternatieve wereld positioneren, is hun achterban online juist actiever geworden.

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (nctv) waarschuwt al jaren voor het gevaar dat komt van rechts-radicale en rechts-extremistische groeperingen, met name door de verspreiding van samenzweringstheorieën. ‘Betrokkenen lijken zich in een wereld te wanen waarin de burger in een permanente staat van oorlog verkeert met de overheid’, schrijft de nctv in het laatste dreigingsbeeld. ‘Zij verliezen zich in een geharde anti-overheidshouding, complottheorieën of religieuze zingeving, wat een gevoel van rechtvaardiging geeft voor soms verregaande acties.’ Het is nauwelijks opgemerkt dat de nctv daarin zeer expliciet verwijst naar Forum voor Democratie: ‘Zo ontstond medio november 2021 ophef toen in de Tweede Kamer werd verkondigd dat een Kamerlid vanwege het gevoerde coronabeleid voor een tribunaal zou moeten verschijnen’, schrijven de onderzoekers op de laatste pagina van hun rapport. ‘Dit leek een directe echo uit het giftige online ecosysteem.’